

Katalog doporučení

pro předškolní vzdělávání
pro statutární město
Ústí nad Labem

Katalog doporučení

pro předškolní vzdělávání
pro statutární město
Ústí nad Labem

Obsah

Úvod	7
Předmluva	8
Výchozí stav	9
Popis plánování	13
Karty potřeb a opatření	16
Systémová komunikace	17
Sběr dat	21
Spolupráce s rodiči a dětmi	28
Dodatečné vzdělávací příležitosti	35
Fundraising a projektové poradenství	42

Text: Vít Kučera

Spolupracovali: Veronika Kamenická, Martin Kovalčík, Romana Tučková-Hahnová

Foto: Iva Zímová (Předškolní klub Stromeček)

Grafická úprava: Jiří Novák

Úvod

Katalog doporučení pro předškolní vzdělávání pro statutární město Ústí nad Labem je výstupem projektu „Pojďte do školky!“, který v letech 2013–2015 realizovala organizace Člověk v tísni, o. p. s. ve spolupráci s dalšími osmi partnerskými neziskovými organizacemi. Projekt probíhal v 16 městech (13 krajích) České republiky, konkrétně šlo o Bílín, Brno, Frýdek-Místek, Hradec Králové, Chomutov, Chrudim, Jihlavu, Kladno, Liberec, Olomouc, Plzeň, Rokycany, Sokolov, Tábor, Ústí nad Labem a Vsetín.

Cílem projektu byla podpora předškolního vzdělání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Důraz byl přitom kladen na děti, které vyrůstají v naprosto nevyhovujících podmínkách ubytoven či sociálně vyloučených lokalit. Právě tyto děti nejčastěji vypadávají ze systému předškolní přípravy a přitom ji potřebují nejvíce. Bez ní vstupují na základní školu se značným hendikepem, stojí tak říkajíc na odlišné startovní čáře než jejich vrstevníci, a jejich šance na úspěch značně klesá. Kvalitní předškolní příprava může tento deficit vyrovnat a umožnit těmto dětem hladký nástup na základní školu.

Mezi klíčové aktivity projektu proto mimo jiné patřilo vytvoření a provoz nízkoprahových předškolních klubů. Tyto kluby jsou určeny pro děti ve věku od tří do sedmi let, které vyrůstají v prostředí sociálně vyloučených lokalit a které se do klasických mateřských škol z různých důvodů nedostanou. Další klíčovou aktivitou projektu byla podpora systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v předškolním vzdělávání. Po celé České republice proběhlo 120 kurzů, kterými prošlo na 2 500 pedagogů. Jejich záměrem bylo zvýšit kompetence pro práci s dětmi se specifickými vzdělávacími potřebami. Třetím cílem projektu „Pojďte do školky!“ pak byla podpora úzké spolupráce školy s poskytovateli sociálně aktivizačních služeb. Záměrem této aktivity bylo vytvořit pro každé z měst do projektu zapojených lokální vzdělávací plán obsahující konkrétní návrhy, jejichž realizace v následujících letech bude napomáhat tomu, aby se předškolního vzdělávání účastnilo co nejvíce dětí, zejména z řad těch, které dosud z tohoto systému vypadávají. Katalog, který držíte v rukou, je výstupem této aktivity pro město Ústí nad Labem.

Katalog doporučení pro předškolní vzdělávání pro statutární město Ústí nad Labem byl vypracován na přelomu let 2014 a 2015 pracovníkem lokálních systémových změn ústecké pobočky organizace Člověk v tísni, o. p. s.

Předmluva

Ze své pozice vnímám předškolní vzdělávání dětí jako jednu ze svých priorit. V roce 2013 byl v našem městě pilotně odzkoušen systém elektronického zápisu, který zprůhledňuje přijímací řízení, a zároveň průběžně dochází k navyšování kapacit mateřských škol. Jedním z vážných problémů zůstává fakt, že se předškolního vzdělávání až na výjimky neúčastní děti, které vyrůstají v podmínkách sociálního znevýhodnění. Absenci předškolního vzdělávání přitom nemůžou zcela nahradit přípravné ročníky, které jsou ovšem pro vzdělávání dětí ohroženým budoucím školním neúspěchem také zásadní. Z mého pohledu vnímám jakékoli opatření, které se systémově snaží podpořit ohrožené děti, jako velice přínosné.

Mgr. Jan Husák,
(koordinátor pro sociální začleňování v Ústí nad Labem)

Výchozí stav

Ústí nad Labem je krajské město, podle posledního sčítání lidu zde bydlí 93 000 obyvatel. Na jeho území se nachází řada sociálně vyloučených lokalit, ve kterých odhadem žije zhruba desetina obyvatel města. Statutární město Ústí nad Labem je rozděleno do čtyř městských částí: MO Ústí nad Labem město, MO Severní Terasa, MO Neštětice a MO Střekov. Jednotlivé městské části nemají v oblasti školství pravomoci, vše je řízeno centrálně z magistrátu města. Problematiku školství má ve své gesci náměstkyně primátora a Od-

bor školství, kultury, sportu a sociálních služeb. O poradách vedení mateřských škol bylo uvažováno, nikoli však společně s vedením ZŠ. Spolupráce mezi školským odborem a OS-POD je minimální. Školský odbor zajišťuje spíše technický stav budov, statistiky, smlouvy atd. Vedoucí školského odboru se účastní jednání školské komise Rady města Ústí nad Labem. Po komunálních volbách v roce 2014 jsou však naplánovány v oblasti školství některé změny (větší akcent na kvalitu ve vzdělávání, přesun některých kompetencí školského odboru jinam – investiční akce).

V současné době nemá město zpracovaný strategický plán z oblasti předškolního vzdělávání. Dva poslední roky se zpracovával vzdělávací plán pro základní školství – v rámci projektu PREVENT. Ten byl v lednu 2015 schválen školskou komisí a čeká se na jeho schválení radou města. Ústí nad Labem nemá zpracovaný demografický vývoj, je očekáván postupný pokles v počtu dětí, které se budou hlásit do MŠ.

Mateřské školy

Město Ústí nad Labem nyní zřizuje celkem 27 mateřských škol + 3 MŠ, které jsou sloučeny se základními školami. Od roku 2014 probíhá ve městě elektronický zápis do mateřských škol¹.

Mateřské školy v Ústí nad Labem:

- Počet vypsaných volných míst v MŠ pro školní rok 2014/2015: **775**
- Počet přihlášek: **934** (z toho přihlášené mimoústecké děti: 26)
- Přijatých dětí: **683** (z toho přijaté mimoústecké děti: 10)
- Nepřijatých dětí: **251** (z toho 145 dětí 2letých, 99 dětí 3letých, 6 dětí 4letých a 1 dítě 5leté a nepřijatých mimoústeckých dětí: 16)
- Na podzim 2014 byla otevřena nová **MŠ v Zeleni** s kapacitou 49 míst.
- Dále jsou v Ústí nad Labem soukromé mateřské školy: **Domino** s kapacitou 50 míst, **Medvídek** s kapacitou 12 míst a **Soukromá mateřská škola** s kapacitou 115 míst (celkem 177 míst).
- Speciální mateřské školy (**MŠ Domeček** s kapacitou 37 míst a se zaměřením na zrakové postižení a hyperaktivitu; **MŠ Demosthenes** s kapacitou 36 míst se zaměřením na děti s rizikovým vývojem, a na děti s diagnózou: např. ADHD/ADD, vývojovou dysfázií, specifickými poruchami učení, dětskou mozkovou obrnou, poruchou autistického spektra, sluchovým postižením, kombinací postižení aj.; **MŠ Pod parkem** s kapacitou 65 míst a se zaměřením na děti se speciálně vzdělávacími potřebám; **MŠ Malátova** s kapacitou 50 míst, kterou navštěvují děti se zdravotním postižením, znevýhodněním, děti zaměstnanců zřizovatele a děti uvolněných členů Zastupitelstva Ústeckého kraje)

Ačkoli celkem je nepřijatých dětí **251**, existovalo k srpnu 2014 stále **76 volných míst** (MŠ Písnička v Neštěmicích – 10 míst, MŠ Vyhlídka na sídlišti Pod vyhlídkou – 10 míst, MŠ Pastelka v Mojžíři – celá třída: 28 volných míst, MŠ Skalníčka na sídlišti Skalka – celá třída: 28 volných míst). Zmíněné mateřské školy jsou spíše v periferních částech města, tudíž je pro rodiny a jejich děti dostupnost časově náročnější a jsou mnohdy lehkterými rodiči vnímány jako školky, které navštěvují romské děti a i z tohoto důvodu nejsou příliš vyhledávané.

Do prvních tříd ZŠ nastoupilo v září roku 2013 **1 129** žáků a v září roku 2014 **1 186** žáků. Do 13 přípravných tříd nastoupilo ve školním roce 2012/2013 **184** žáků a 2013/2014 **170** žáků. Dle dosavadních zkušeností pracovníků společnosti Člověk v tísni, o.p.s. jsou právě žáci nastoupivší do přípravných ročníků ti, kteří nenavštěvovali žádnou předškolní přípravu. A tyto děti také mají (společně s dětmi, jejichž rodiče pobírají sociální dávky

¹ <http://zapisms.usti-nad-labem.cz/>

nebo s dětmi samoživitelek) při zařazování do přípravných ročníků přednost². Zároveň je pro město výhodné zřizovat přípravné ročníky, neboť na rozdíl od mateřských škol nemusí přispívat z městského rozpočtu, protože jsou hrazeny zcela z rozpočtu státního³.

Dle kvalifikovaného odhadu pracovníků společnosti Člověk v tísni, o.p.s. každý rok v Ústí nad Labem nastoupí do prvních ročníků minimálně 100 dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí, které neabsolvovaly žádnou předškolní přípravu. Hlavní z příčin, proč tyto děti neabsolvuji žádnou předškolní přípravu, která byla v minulosti identifikována pracovníky Odboru školství, byla nízká motivace romských rodičů k (předškolnímu) vzdělávání.

V Ústí nad Labem nastoupí každý rok do prvních ročníků minimálně 100 dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí, které neabsolvovaly žádnou předškolní přípravu.

Jedním z důvodů je i vyšší finanční zátěž pro rodiny, které jsou v hmotné nouzi. Školné je sice v současné době rodičům, kteří jsou na hmotné nouzi, odpouštěno (otázkou je kolik rodin tuto informaci má a kdo jim ji sděluje), stravu však musí platit každý (cca 600 Kč za měsíc a dítě). Další poplatky se platí za fakultativní aktivity, za některé hygienické potřeby apod. V případě, že má rodina na hmotné nouzi v předškolním věku více dětí, je jejich účast ve vzdělávání z finančních důvodů prakticky vyloučena. O odpouštění poplatků takovýmto rodinám se v minulosti v Ústí nad Labem neuvažovalo.

Přípravné ročníky

Jak bylo zmíněno výše, rodiče ohrožených dětí dávají (nejen) z finančních důvodů před mateřskými školami přednost přípravným ročníkům. Ve školním roce 2013/2014 bylo v Ústí nad Labem zřízeno celkem třináct přípravných tříd v celkem 11 školách. V ZŠ Hlavní (2 tř.), v ZŠ Vojnovičova (2 tř.), v ZŠ Anežky České (1 tř.), v ZŠ Školní náměstí (1 tř.), v ZŠ Mírová (1 tř.), v ZŠ Hluboká (1 tř.), v ZŠ Rabasova (1 tř.), v ZŠ Vinařská (1 tř.), v ZŠ Palachova (1 tř.), v ZŠ Neštětická (1 tř.) a na ZŠ a ZUŠ Husova (1 tř.). A v roce 2014 13 tříd v 10 školách – v ZŠ Palachova (1 tř.), v ZŠ Školní náměstí (1 tř.), v ZŠ Husova (1 tř.), v ZŠ Vojnovičova (2 tř.), v ZŠ Vinařská (1 tř.), v ZŠ Anežky České (1 tř.), v ZŠ Neštětická (1 tř.), v ZŠ Hlavní (2. tř.), v ZŠ Rabasova (2. tř.) a v ZŠ Hluboká (1 tř.).

Celkem město Ústí nad Labem zřizuje 19 základních škol. Existuje jen jedna spádová oblast a tou je celé město Ústí nad Labem. Vzhledem k potížím, které nastaly při zápisech ve školním roce 2013/2014 (mnoho rodičů podalo odvolání), nyní město uvažuje o zavedení těchto oblastí. V současné chvíli není známa metodika jejich stanovení.

2 <http://bit.ly/1GwgAPv>

3 <http://bit.ly/1FnI5cl>

Přípravné ročníky při ZŠP: Ústecký kraj vydal Metodický pokyn ke zřizování přípravných tříd: *V souladu s „Plánem opatření MŠMT k výkonu rozsudku D. H. proti ČR“ ze dne 27. 11. 2012, bod 6, Krajský úřad Ústeckého kraje nebude vydávat souhlas se zřízením přípravné třídy v základní škole praktické nebo v základní škole speciální, s účinností od 1. 9. 2013. Zároveň jsou dle tohoto metodického pokynu nežádoucí přesuny dětí s odkladem školní docházky z mateřské školy do přípravné třídy.*

Zápisy do 1. tříd

K řádnému zápisu, který se konal od 15. 1. do 15. 2. 2013, přišlo celkem **1 309** dětí. K zápisům pro školní rok 2014/2015 se pak dostavilo **1 445** dětí. Informace o zápisu na webových stránkách zřizovatele nebyly zveřejněny (na hlavní informační stránce). Jsou dostupné pouze odkazy na webové stránky škol v sekci: *veřejná správa – organizace řízené městem – základní školy*. Články o zápisech s daty konkrétních škol byly oznámeny v lokálním tisku, konkrétně v Ústeckém deníku. Zástupce zřizovatele se k zápisům do škol vyjadřoval takto: *K zápisu je třeba přinést některé doklady. „Samozřejmostí je občanský průkaz rodiče nebo zákonného zástupce, rodný list dítěte a případná odborná či lékařská doporučení a také rozhodnutí o odkladu školní docházky z loňského roku,“ informovala mluvčí magistrátu Romana Macová.*

Všechny základní školy (s jednou výjimkou, kterou je předlická ZŠ) o zápisech na svých webech již informují. Potřebná data nalezneme buď na úvodních stránkách, nebo v sekci *Aktuality* s proklíkem na více informací, popř. jsou na jiných podstránkách a tedy hůře dohledatelné. Některé školy mají k zápisu připravené rolovací bannery apod. Nejednotnost vyplývá z faktu, že si stránky spravuje každá škola sama. Některé z nich nabízejí navíc ke stažení tyto formuláře: *Žádost o přijetí k základnímu vzdělávání, Žádost o zařazení žáka do přípravného ročníku nebo Žádost o odklad povinné školní docházky*, jejichž podoba není standardizována. Dále jsou někdy uváděna kritéria přijetí (se standardními a doplňujícími kritérii – např. „plusový bod“, je-li již na škole sourozenec).

Lokality, kde žijí děti, které neabsolvují žádnou předškolní přípravu:

- V MO Ústí nad Labem centrum se jedná zejména o předlickou čtvrt, kterou obývají prakticky jen Romové, mnoho domů je zde ve špatném technickém stavu. V ostatních místech centrálního obvodu se jedná spíše o jednotlivé domy či části ulic (ve Vaňově, v Klíšské ulici atd.).
- V MO Neštěmice mají parametry sociálně vyloučených lokalit části čtvrti Krásné Březno (vč. lokality Nový svět), Neštěmice a Mojžíř. V tomto obvodě se jedná typicky o sídliště, ze kterého je patrný odliv obyvatel s vyššími příjmy (současná Sdružení vlastníků bytových jednotek se postupně zadlužují) a menší ubytovny.
- V MO Střekov se nacházejí dvě velké ubytovny a lokality s vyšším počtem lidí závislých na sociálních dávkách (ulice Purkyňova, Varšavská, Zeyerova, Železničářská atd.).

Popis plánování

Začátek plánovacího procesu spadá do období před komunálními volbami 2014 v Ústí nad Labem, po kterých se ve městě kompletně obměnilo jeho vedení. V předchozím volebním období, přesněji v jeho druhé polovině, byla na magistrátu města menšinová koalice ČSSD a TOP09 (resp. její bývalí členové), nyní politiku krajského města realizuje koalice stran ANO2011 a PRO!Ústí. Změny na politických funkcích byly doprovázeny změnami v úřednickém aparátu, což výrazně zpomalilo práce na lokálním vzdělávacím plánu.

Před komunálními volbami nebylo příliš vůle činit v tomto směru praktické kroky, po volbách se ustanovovala koalice složená z nových lidí, kteří se nejdříve museli se záměry autorů a celým procesem tvorby plánu seznámit. Kladem na změně ve vedení města je však fakt, že nynější politická garnitura je nakloněna k akcentaci kvality ve vzdělávání více, než tomu bylo v minulosti. Opatření, která se tvořila pro základní školství, byla v lednu 2015 schválena školskou komisí rady města. Část z těchto opatření se týkala také mateřských škol a předškolního vzdělávání. Předšváleny jsou tedy opatření Systémová komunikace – práce na opatření zajišťujícím pravidelné setkávání představitelů zřizovatelů mateřských škol, vedení mateřských škol, vedoucích odboru sociálních věcí a vedoucí odboru školství, kultury, sportu a sociálních služeb a opatření Fundraising – opatření, které by mělo zajišťovat finanční zdroje potřebné pro změny v předškolním vzdělávání.

Zbývá opatření (sběr dat zaměřený na předškolní vzdělávání, spolupráce s rodiči a dětmi a dodatečné vzdělávací příležitosti) jsou stále projednávána. Veškerá opatření

se projednávala zejména na jednáních školské komise, kterých byl pracovník lokálních systémových změn společnosti Člověk v tísni, o.p.s. účasten od září 2013 do února 2014 jako její člen a od března 2014 do února 2015 jako její host. Školská komise se sestávala ze dvou skupin. Z první skupiny to byli odborníci na vzdělávání – vedení základních škol, ředitelky mateřských škol, zástupce Univerzity Jana Evangelisty Purkyně apod., v druhé skupině pak byli především politici. Kromě opatření se zde také projednávalo využití elektronického systému pro přihlašování do mateřských škol. Elektronický systém výrazně ztransparentňuje celé přijímací řízení a tato systémová změna umožňuje větší zapojení sociálně znevýhodněných dětí do předškolního vzdělávání. Ústí nad Labem je teprve druhé město (po Brně), které elektronický systém přihlašování do mateřských škol zavedlo. Poprvé byl použit pro školní rok 2014/2015.

Děti se tak mohou v cizím jazyce vzdělávat společně, což je pro děti z předškolního klubu jedinečná možnost, jak se nenásilnou formou zúčastnit klasického předškolního vzdělávání.

Zmíněná opatření byla dále projednávána na individuálních schůzkách s vedeními mateřských škol, např. s ředitelkou mateřské školy Pastelka v Mojžíři. S touto mateřskou školou byla navázána i ukázková spolupráce v rámci tzv. adaptačních dnů, kdy jednou týdně začaly děti z předškolního klubu společnosti Člověk v tísni, o. p. s. Stonožka v Mojžíři mateřskou školu navštěvovat. Návštěvy jsou rámovány výukou anglického jazyka, přičemž rodilého mluvčího – dobrovolnici – zajišťuje Člověk v tísni, o.p.s. Děti se tak mohou v cizím jazyce vzdělávat společně, což je pro děti z předškolního klubu jedinečná možnost, jak se nenásilnou formou zúčastnit klasického předškolního vzdělávání v mainstreamovém zařízení. Zároveň s adaptačními dny byla vedena jednání o přestupu dětí z předškolního klubu do běžných mateřských škol.

Na svých jednáních se s opatřeními zaměřenými na předškolní vzdělávání seznámili také členové koordinační skupiny za oblast péče o nezaměstnané a osoby ohrožené sociálním vyloučením. Konzultace směřující k prosazení jednotlivých opatření a konzultace doprovodných textů a materiálů byly vedeny s Janem Husákem – koordinátorem pro integraci na Magistrátě města Ústí nad Labem a některými pracovníky školského odboru města. Politická podpora pro prosazení opatření byla hledána na schůzkách s (budoucím) primátorem města Ing. Josefem Zikmundem z ANO 2011 a s náměstkyní pro sociální věci a školství paní Bc. Janou Bohuňkovou.

Samostatná pracovní skupina nebyla, vzhledem k množství již existujících skupin a časové zaneprázdněnosti jednotlivých aktérů, ustanovena. Veškerá jednání se odehrávala v rámci stávajících pracovních skupin ve vzdělávání, příp. na individuálních schůzkách a konzultacích. V rámci snahy o zvyšování informovanosti relevantních aktérů v procesu přípravy a zavádění opatření byla distribuována jednotlivá vydání časopisu Zvoní!

Kromě textových částí opatření byly konzultovány i jejich přílohy, resp. podklady k těmto opatřením, jako byl např. materiál kapacity MŠ, odhad počtu dětí ze sociálně vyloučených lokalit, které neabsolvují žádné předškolní vzdělávání a rodinné kazuistiky s domácími rozpočty, které popisovaly finanční bariéry rodin jako jednu z hlavních příčin, proč se jejich děti předškolního vzdělávání neúčastní.

Dále se při tvorbě opatření pracovalo s výkazy samotných mateřských škol, které jsou vyplňovány každý rok a obsahují informace za každou mateřskou školu (počet běžných a speciálních tříd, rozdělení podle typu provozu, podle dětí a jejich pohlaví, druh postižení ve speciálních třídách, počty integrovaných dětí, věkové složení dětí, státní občanství a počty cizinců, počty žádostí a počty odmítnutých dětí). Také byla konzultována možnost proplácení stravy v mateřských školách pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí, byla vedena (neúspěšná) jednání s organizací Women for women, o.p.s., která zajišťuje zdarma obědy pro děti ve školních jídelnách.

V návaznosti na opatření se zjišťovala situace v oblasti přípravných ročníků – jejich celkový počet, počet škol zapojených, počet dětí, které je navštěvují a systém „náboru“. Zjišťovala se i praxe při zápisech do prvních tříd – informování o zápisech ze strany zřizovatele, informování samotných škol, průběh zápisů a případná praxe při odkladu školní docházky. Informace o přípravných ročnících a zápisech se zjišťovaly i v základních školách praktických, tyto ale zápisy v Ústí nad Labem nepořádají a přípravné ročníky jim byly metodickým pokynem Ústeckého kraje zakázány.

Karty potřeb a opatření

Na následujících stránkách naleznete několik kapitol, které se skládají z tzv. „karet potřeb a opatření“. Karty vznikaly v průběhu realizace projektu „Pojďte do školky!“ pro potřebu tvorby konkrétních návrhů, jaké aktivity může v dalších letech město realizovat se záměrem zpřístupnit systém předškolního vzdělávání co největšímu počtu dětí. V první fázi plánování bylo určeno pět významných faktorů, které systém předškolního vzdělávání ovlivňují ve všech městech a obcích.

Pro přehlednost jednotlivých návrhů pro konkrétní města pak byl zvolen formát těchto karet potřeb, ve kterých jsou stručně u každého z pěti faktorů identifikovány základní potřeby, popsána současná situace ve městě a vize, čeho má být dosaženo. Na karty potřeb pak navazují karty popisující navrhovaná opatření, v nichž jsou navrhovány konkrétní činnosti vedoucí k určeným cílům, postupy, realizátoři aktivit.

Karty potřeb a opatření se věnují těmto pěti faktorům ovlivňujícím situaci v předškolním vzdělávání:

- **systémová komunikace** – věnuje se zapojení jednotlivých aktérů do komunikace a výměně informací
- **sběr dat** – navrhuje způsob, jak zjistit alespoň přibližný počet dětí, které vypadávají ze systému předškolní výchovy
- **spolupráce s rodiči a dětmi** – apeluje na zapojení rodičů, kteří tvoří důležitou součást předškolní výchovy
- **dodatečné vzdělávací příležitosti** – popisuje, jak je možné využívat dalších alternativních zařízení, která poskytují dětem předškolní přípravu v případě, že tyto děti nenavštěvují běžnou mateřskou školu či přípravný ročník
- **fundraising a projektové poradenství** – věnuje se možnostem získávání financí, které by bylo možné investovat do posílení předškolní výchovy

Všechna tato navrhovaná opatření by mohla do budoucna sloužit jako inspirace při snaze zapojit do předškolního vzdělávání i ty děti, které na něj v současnosti nedosáhnou. Navrhovaná doporučení, s výjimkou „fundraisingu a projektového poradenství“, nejsou finančně náročná a vychází zejména z osobní aktivity místních významných aktérů (odbor školství, odbor sociálních věcí, vedení základních a mateřských škol, lokálních neziskových organizací, psychologicko-pedagogických poraden apod.).

Systémová komunikace

Systémovou komunikací rozumíme proces, který je založen na řízené a pravidelné komunikaci mezi zástupci zřizovatelů škol (školských odborů, sociálního odboru), vedením mateřských a základních škol a nestátních neziskových organizací. Cílem je zajistit spolupráci všech, kteří jsou v daném městě aktéry vzdělávacího procesu a výsledkem této spolupráce by mělo být jednak vytváření dlouhodobé koncepce vzdělávání daného města či obce, jednak zaměření se na řešení aktuálních problémů, zejména s ohledem na realizaci opatření napomáhajících k podpoře vzdělávání u dětí a to jak předškolního, tak školního věku.

Pro potřeby tohoto materiálu hovoříme zejména o vzdělávání předškolním. Cílem aktivit navrhované platformy proto bude zejména včasné vyhledávání dětí, které podporu v předškolním věku budou potřebovat a průběžná podpora a dohled nad realizací opatření, která situaci v předškolním vzdělávání v daném městě či obci řeší.

Potřeby

Město Ústí nad Labem by z pozice zřizovatele mateřských škol mělo mít jasnou vizi rozvoje předškolního školství, na jejímž základě by mělo zpracovávat lokální vzdělávací koncepci.

Současný stav

Vedení školek se setkává se zřizovatelem 2x ročně: vždy na začátku a konci školního roku. Za zřizovatele na setkání dochází vedoucí Odboru školství, kultury, sportu a sociálních služeb, zástupce vedení města, zástupce z Odboru kontroly, Odboru sociálních věcí, Finančního odboru, zástupce České školní inspekce, zástupce z Odboru školství, mládeže a tělovýchovy z Ústeckého kraje apod. Probírají se zde legislativní novinky z oblasti vzdělávání. Individuální konzultace nejsou systematicky plánované, pozvánky od zřizovatele chodí s krátkým časovým předstihem, někdy jsou schůzky organizovány ze dne na den, není dostatečný čas pro přípravu podkladů pro jednání, vznikají organizační problémy.

Cílový stav

Hlavním cílem je jasná deklarace zájmu města Ústí nad Labem jako zřizovatele mateřských škol, o oblast vzdělávání a naplňování jeho vzdělávací politiky. Mateřské školy mají možnost od zřizovatele čerpat metodickou podporu, zřizovatel aktivně ovlivňuje celé školské prostředí ve městě.

Město se aktivně zajímá o fungování jím zřizovaných vzdělávacích institucí, umí identifikovat jejich potřeby a dokáže na ně včas a efektivně reagovat. Zintenzivňuje se komunikace mezi jednotlivými mateřskými školami i směrem ke zřizovateli a také k základním školám, dochází k výměně zkušeností a dobrých praxí.

Setkávání zřizovatele s vedením mateřských škol se konají v dvouměsíčních intervalech v měsících září, listopadu, lednu, březnu, květnu a na konci školního roku v červnu. Individuální konzultace se školami budou nadále možné, ale předpokladem je, že se většina agendy stihne projednat během společných setkání.

Na společná setkání jsou dle potřeby zváni zástupci relevantních odborů a institucí (sociálních věcí, odboru kontroly, ÚP, MP, NNO).

Na společných setkáních jsou probírány aktuální dotační výzvy, realizované projekty, společný postup při podávání projektů, školní absence, otevření školních hřišť široké veřejnosti, zapojení pracovníků VPP ve školách, IVP, spádovost, celková lokální vzdělávací koncepce apod.

Dle potřeby bude možnost navštěvovat platformu pro setkávání ZŠ.

Setkání budou mít dopředu stanovený jasný harmonogram s konkrétními daty (např. první středy v měsíci od 9:00 apod.).

Akce pro zavedení

- projednání problematiky na školské komisi Rady města Ústí nad Labem
- jednání vedená za účelem stanovení nositele aktivity (Odbor školství, kultury, sportu a sociálních služeb)
- ustanovení pozice a náplně práce pracovníka zodpovědného za realizaci tohoto opatření
- nastavení komunikace (OŠKSS ↔ vedení MŠ a OŠKSS ↔ vedení města), nastavení internetové komunikace (emaily, pozvánky, zápisy z porad), nastavení kontroly plnění úkolů
- realizace pravidelných pracovních skupin a individuálních setkávání

Termíny, harmonogram

- projednání problematiky na školské komisi Rady města Ústí nad Labem (proběhlo)
- jednání vedená za účelem stanovení nositele aktivity (Odbor školství, kultury, sportu a sociálních služeb) (probíhá)
- ustanovení pozice a náplně práce pracovníka zodpovědného za realizaci tohoto opatření (probíhá)
- nastavení komunikace (OŠKSS ↔ vedení MŠ a OŠKSS ↔ vedení města), nastavení internetové komunikace (emaily, pozvánky, zápisy z porad), nastavení kontroly plnění úkolů (probíhá)
- realizace pravidelných pracovních skupin a individuálních setkávání (do třech měsíců)

Za činnost zodpovídá/zajišťuje

Odbor školství, kultury, sportu a sociálních služeb

Na činnosti spolupracuje

Relevantní odbory města Ústí nad Labem, Ústeckého kraje, Úřad práce Ústí nad Labem, MP, NNO apod.

Počty osob, kterých se opatření týká

Opatření se dotkne prakticky všech žáků navštěvující MŠ.

**Předpokládaný
rozpočet na
činnost**

Opatření nepředpokládá žádné náklady na realizaci (zajištění prostor se předpokládá na půdě zřizovatele, příp. jinde), max. v podobě občerstvení.

**Předpokládaná
rizika/
Problémová
místa**

- nedůvěra vedení škol ke změnám v již zaběhlém systému setkávání
- nezájem části mateřských škol o probíraná témata
- pracovní vytíženost konkrétních osob
- nedostatečná aktivita zřizovatele

Indikátory

Počet uskutečněných setkání během 12 měsíců.

**Způsoby
hodnocení
kvality/
efektivity**

- dle zápisů z jednání
- dle plnění přijatých úkolů
- roční zpráva o činnosti pro radu města

Sběr dat

Funkční a propracovaný systém sběru a evidence dostupných dat v oblasti předškolního vzdělávání je jedním z nástrojů, díky němuž může mít město, ale též mateřské a základní školy či OSPOD informace o stavu předškolního vzdělávání ve městě, např. o naplněnosti mateřských škol, počtech dětí, které předčasně ukončí předškolní vzdělávání nebo se ho vůbec před nástupem do školy neúčastní, o počtech dětí s odkladem školní docházky apod. Sběr a evidenci těchto dat by měl provádět pověřený pracovník města, nicméně podílet by se na něm měly i mateřské a základní školy, dětské lékaři, OSPOD, NNO apod. Získána data mohou být využitelná jak v rámci přípravy projektových výzev, tak pro přímou práci s dětmi, zejména u alternativních forem předškolního vzdělávání (prevence, podchycení dětí, které předškolní přípravou neprocházejí).

Potřeby

Město Ústí nad Labem má funkční a ucelený systém pravidelného sběru dat zaměřený na předškolní vzdělávání, který je mj. zaměřen na děti ze sociálně znevýhodněného prostředí, u kterých je velká pravděpodobnost, že neabsolvují žádnou předškolní přípravu.

Systém by měl obsahovat především tyto informace:

- celkový počet dětí v Ústí nad Labem, které jsou v předškolním věku
- kapacita a naplněnost jednotlivých předškolních, vč. soukromých mateřských škol a ostatních předškolních zařízení
- celkový počet dětí, které vypadávají z předškolního vzdělávání
- trendy v oblasti předškolního vzdělávání (zejména nárůst/pokles celkového počtu dětí apod.)

Data by měla sloužit zejména k mapování celkové situace v oblasti předškolního vzdělávání a jako podklad pro přípravu jednotlivých opatření nebo projektových žádostí.

Na sběru dat by se měly podílet všechny relevantní instituce, konkrétně:

- Odbor školství, kultury, sportu a sociálních služeb
- Odbor sociálních věcí
- mateřské školy
- základní školy
- organizace poskytující alternativní formy předškolního vzdělávání
- terénní sociální pracovníci

Kromě údajů získaných od výše zmíněných institucí či osob by se mělo vycházet z běžně dostupných dat, např. od ČSÚ, údajů z matriky apod.

Současný stav

Od roku 2014 funguje ve městě Ústí nad Labem elektronický zápis do mateřských škol. Výsledky přijímacího řízení jsou k dispozici na adrese <https://zapisms.usti-nad-labem.cz>. Systém generuje celkový počet vypsáných míst v mateřských školách, počet přihlášených dětí, počet přihlášených mimoústeckých dětí, počet přijatých dětí, počet přijatých mimoústeckých dětí, počet nepřijatých dětí a počet nepřijatých mimoústeckých dětí, počty přihlášených dětí z Ústí nad Labem a mimo Ústí dle věku dítěte – od 2 do 6 let. Dále systém generuje vícenásobné přihlášky a vícenásobná přijetí.

Ačkoli v poznámce pod tabulkami se uvádí, že celkový počet dětí znamená počet všech dětí ve městě, nezapočítává děti, které do předškolního vzdělávání nebyly přihlášeny vůbec. Systém dále generuje počty mateřských škol, počty volných míst, počty vydaných a podaných přihlášek s věkovým rozložením, které jsou rozdělené podle jednotlivých městských obvodů a dále podle jednotlivých MŠ.

Současný stav

Kromě 31 mateřských škol zřizovaných městem Ústí nad Labem, fungují ve městě Ústí nad Labem tři soukromé mateřské školy s nezanedbatelnou kapacitou (177). Jejich naplněnost ale není městem Ústí nad Labem zjišťována.

Ačkoli občany města Ústí nad Labem je vyjadřována touha po zvýšení počtu míst v mateřských školách, politické strany tato zvýšení v předvolebních kampaních slibují a v jejich funkčních obdobích jsou pravidelně kapacity mateřských škol navyšovány, stále je vysoký počet dětí (zejména mladších), které se do mateřských škol nedostanou. Na druhou stranu k srpnu 2014 je stále evidováno 76 volných míst. Zejména v mateřských školách, které jsou na periferiích, a tudíž jsou hůře dostupné. Navíc jsou lektcery rodiči vnímány jako školky „romské“, i z tohoto důvodu nejsou příliš vyhledávány.

Město Ústí nad Labem eviduje také počet dětí, které nastupují do prvních ročníků základních škol, resp. do přípravných ročníků. Z počtu dětí, které absolvují přípravné ročníky, lze také v současné chvíli nejlépe usuzovat, alespoň přibližně, kolik dětí neabsolvuje žádnou předškolní přípravu.

Cílový stav

Funkční a ucelený systém pravidelného sběru dat zaměřený na předškolní vzdělávání, na počty dětí, které z předškolního vzdělávání vypadávají, ze kterého bude město vycházet při realizaci jednotlivých opatření či při podávání projektových žádostí a na jehož realizaci se podílejí všechny relevantní instituce.

Akce pro zavedení

1. bude vytvořen systém sběru dat s konkrétními informacemi – jaká data se budou získávat, kdo je bude zjišťovat a dodávat apod.
2. oslovení relevantních institucí s žádostí o dodávání dat
3. vedení města pověří pracovníka, který bude za sběr a analýzu dat zodpovědný
4. zavedení systému sběru dat do praxe

Priorita, termíny, harmonogram

1. bude vytvořen systém sběru dat s konkrétními informacemi – jaká data se budou získávat, kdo je bude zjišťovat a dodávat apod. (podzim 2015)
2. oslovení institucí s žádostí o dodávání dat (podzim 2015)
3. vedení města pověří pracovníka, který bude za sběr a analýzu dat zodpovědný (podzim 2015)
4. zavedení systému sběru dat do praxe (jaro 2016)

Vytvoření systému sběru dat a jeho zavedení do praxe

Cíle činnosti

Cílem činnosti je vytvoření funkčního systému sběru dat zaměřeného na předškolní vzdělávání. Konkrétně jde o sběr takových dat, která umožní sledovat celkové počty dětí předškolního věku v Ústí nad Labem a poté i počty dětí, které vypadávají z předškolního vzdělávání.

Získaná data mohou být využita při přípravě jednotlivých opatření zaměřených na předškolní vzdělávání a zlepšení systému včasné péče v Ústí nad Labem, ale též při přípravě projektových žádostí.

Kroky k naplnění cíle

A) Oslovení relevantních institucí

- pověřený pracovník města osloví všechny relevantní instituce s žádostí o dodávání potřebných údajů
- data se budou získávat z mateřských škol, základních škol, jiných předškolních zařízení, od dětských lékařů, terénních sociálních pracovníků, matriky, ČSÚ

B) Získávání potřebných údajů

1. data z mateřských škol
 - aktuální kapacita mateřské školy (bude dodáváno do 30. 6.)
 - aktuální naplněnost MŠ dle zápisu (do 30. 6.)
 - aktuální naplněnost MŠ na začátku školního roku (do 15. 9.)
 - data budou dodávat mateřské školy pověřenému pracovníkovi města
2. data ze základních škol
 - aktuální kapacitu přípravných ročníků (do 30. 6.)
 - aktuální naplněnost přípravných ročníků (do 15. 9.)
 - celkový počet žáků 1. ročníků dle zápisu (do 30. 6.)
 - celkový počet žáků 1. ročníků na začátku školního roku (do 15. 9.)
 - data budou dodávat základní školy pověřenému pracovníkovi města
3. data z jiných předškolních zařízení
 - aktuální kapacita těchto zařízení (do 30. 6.)
 - aktuální naplněnost (do 15. 9.)
 - data budou dodávat předškolní zařízení pověřenému pracovníkovi města

Kroky k naplnění cíle

4. data od dětských lékařů
 - počet dětí v evidenci lékaře dle ročníků narození (do 30. 6. na následující školní rok)
 - data bude zjišťovat pověřený pracovník města
5. data ČSÚ, data z matriky
 - budou sloužit k přehledu o celkovém počtu dětí narozených v ÚnL v jednotlivých rocích (je však nutné počítat s migrací, se kterou se v těchto datech nepočítá)
 - tato data lze dále porovnat např. s daty od dětských lékařů
 - data bude zjišťovat pověřený pracovník města
6. data z terénu
 - budou sloužit jako doplňková data o stavu v některých lokalitách
 - tato data budou průběžně sbírat terénní pracovníci (např. TSP města, terénní sociální pracovníci NNO)
 - data budou dodávat jednotlivé instituce pověřenému pracovníkovi města

C) Zpracování získaných údajů

Získané údaje bude potřeba zpracovat tak, abychom zjistili:

- počty volných míst v mateřských školách (již je zjišťován)
- celkový počet dětí předškolního věku
- počet dětí, které vypadávají z předškolního vzdělávání

Naplněnost mateřských škol, přípravných ročníků a jiných předškolních zařízení zjistíme z dat, která tyto instituce dodají.

Celkový počet dětí předškolního věku nikdy nebude zjištěn zcela přesně, nicméně lze pracovat s následujícími daty:

1. data ČSÚ – z dat Českého statistického úřadu zjistíme celkový počet narozených dětí v Ústí nad Labem dle jednotlivých ročníků.
2. pomocí dat od dětských lékařů bude zjištěn celkový počet předškolních dětí evidovaných u pediatriů v ÚnL dle věku. U dětských lékařů bude evidována valná většina dětí žijících v Ústí nad Labem, aniž by se nutně musely ve městě narodit či zde mít trvalé bydliště.
3. data z terénu budou sloužit spíše jako doplňková – terénní pracovníci mohou mít informace o nově přistěhovaných či odstěhovaných rodinách, mohou zjišťovat důvody neposílání dítěte do předškolního zařízení apod.

Kroky k naplnění činnosti

Celkový počet dětí, které vypadávají z předškolního vzdělávání, zjistíme následujícím způsobem:

Bude potřeba pro daný školní rok vybrat jednotlivé ročníky, např. pro školní rok 2014/2015 budeme počítat s ročníky 2008, 2009, 2010, 2011. Abychom nezapočítávali děti, které již nastoupily na ZŠ, tak od celkového počtu dětí vybraných ročníků z dat získaných od pediatriů odečteme počty dětí, které nastoupily do 1. ročníků základní školy.

Od tohoto čísla pak odečteme počet dětí, které navštěvují předškolní zařízení, a získáme údaj o počtu dětí, které nenavštěvují žádné předškolní zařízení. Musíme počítat s tím, že ne všechny děti z ročníku 2011 jsou tříleté a také s tím, že někteří rodiče vzdělávají své děti doma.

Zahájení činnosti

Příprava systému začne v průběhu jara 2015, s realizací se pak počítá v následujícím školním roce, pilotní testování systému se však bude realizovat nejpozději do konce školního roku 2015/2016.

Harmonogram

- vytvoření systému sběru dat
- oslovení relevantních institucí s žádostí o dodávání dat
- vedení města pověří pracovníka, který bude za sběr a analýzu dat zodpovědný
- zavedení systému sběru dat do praxe

Za činnost zodpovídá/ zajišťuje

Pověřený pracovník OŠKSS

Na činnosti spolupracuje

MŠ, ZŠ, NNO, Odbor sociálních věcí, ČSÚ, pediatri

Počty osob kterých se opatření týká

Jedná se o všechny děti předškolního věku a jejich rodiče.

Předpokládaný rozpočet

Opatření nepředpokládá žádné náklady na realizaci.

Předpokládaná rizika

- Neochota některých institucí spolupracovat a data dodávat. Jedná se především o dětské lékaře, ostatní data jsou alespoň zpětně většinou dohledatelná.
- Nezájem města tato data shromažďovat, evidovat a dále zpracovávat.

Způsoby hodnocení kvality

Výstupem bude zpracování situační zprávy o stavu předškolního vzdělávání v ÚnL za daný školní rok. Toto opatření je třeba vnímat spíše jako podpůrné a kvalitu hodnotit dle plnění dalších návazných opatření.

Spolupráce s rodiči a dětmi

Zkušenosti z realizace projektu „Pojďte do školky!“ ukázaly, že velké množství dětí z cílové skupiny projekt zapojených mateřských škol či jiných předškolních zařízení ve městech nenavštěvují. Nejčastějším argumentem, proč děti ze sociálně znevýhodněného prostředí tuto formu předškolního vzdělávání nevyužívají je názor, že rodiče těchto dětí zájem o předškolní vzdělávání nemají. Není povinné, a pokud přeci jen děti do školky nechají zapsat, nejsou pak schopni bezproblémové systematické spolupráce a brzy docházku do školek ukončují.

Důvody, proč tyto děti do školek nechodí, však není možné pojmout takto jednoduše. Jde tu o řadu vzájemně se ovlivňujících faktorů a roli zde hraje jednak přístup školek (často například děti nepřijímají, neboť jejich matky jsou nezaměstnané, pečují doma o mladší sourozence a školky, které ve většině měst a obcí dosud nemají dostatečné kapacity, dávají pak přednost zaměstnaným rodinám), jednak přístup rodičů, kteří sami předškolním vzděláváním neprošli, a nejsou tak schopni docenit jeho důležitost při přípravě na povinnou školní docházku. Zároveň mnoho z nich má s naším vzdělávacím systémem spíše negativní zkušenost nebo přinejmenším nedůvěru k němu. Důvodem bývá i finanční situace rodin, poplatky na školné, stravné, případně i dopravu do školky. Pokud se navíc rodina potýká s existenčními problémy, špatnou sociální situací či patologickými jevy, není pro ni prioritou řešit nepovinné vzdělávání svých dětí.

Potřeby

Vzhledem k nezapojování dětí ze znevýhodněného prostředí do předškolního vzdělávání a k častým bariérám na straně jejich rodičů je nutná potřeba systémové motivace a podpory těchto rodin v oblasti předškolního vzdělávání.

Bude nutné analyzovat potřeby ohrožených dětí a pomáhat vytvářet předpoklady pro fungující síť odborných služeb.

Bude nutné analyzovat potřeby MŠ (co potřebují pro úspěšné zapojení těchto dětí) a reagovat na ně.

Další jasnou potřebou jsou funkční adaptační nástroje, které mohou pomoci rodinám dětí ohrožených školní neúspěšností překonat potíže spojené s nástupem do MŠ. Bylo by třeba zajistit odpovídající počet bezprahových předškolních klubů, které mají vybudované vazby s místními MŠ a které mají zároveň provázanost s dalšími službami pro potřebné rodiny, a aby se lépe dařilo umisťování dětí z klubů do běžných MŠ.

Bude nutné vybudovat a provozovat funkční systém podpory pro děti s odkladem školní docházky.

Současný stav

V současné době v Ústí nad Labem nefunguje systematická podpora mateřských škol směrem k motivaci a podpoře znevýhodněných rodin.

Jednotlivé aktivity směrem k rodičům jsou záležitostí samotných mateřských škol a jedná se zejména o spolupráci s neziskovým sektorem (Člověk v tísni, Roma Education Fund ad.).

NNO realizují (částečně ve spolupráci s mateřskými školami) zejména tyto aktivity:

Předškolní kluby: NNO realizují předškolní kluby (s menší kapacitou a omezenější provozní dobou než mají MŠ). Tato aktivita je rodiči vstřícně přijímána a všechny kluby mají naplněnou kapacitu.

Adaptační dny: systematické návštěvy předškolních klubů v mateřských školách a adaptace na toto prostředí. Spolupráce s mateřskými školami je možná pouze tam, kde předškolní kluby nejsou brány jako konkurence, ale vhodný doplněk k mainstreamovému předškolnímu vzdělávání.

Platba stravného: vzhledem k velké finanční zátěži pro rodiny na hmotné nouzi (obvykle se platí za úplatu za vzdělávání, které mohou být zproštěni, za stravu a další výdaje /výlety, divadla, hygienické potřeby/), je pro mnoho rodin problematické posílat svoje děti do předškolního vzdělávání. NNO má program na financování menší skupiny dětí.

Současný stav	Terénní práce, sociálně aktivizační služba: průběžná práce s rodinami pomocí sociálních služeb v jejich přirozeném prostředí, informování rodičů o předškolním vzdělávání, jeho průběhu, podmínkách, důležitosti, vhodnosti apod.
Cílový stav	Město pravidelně komunikuje se zástupci všech relevantních subjektů v oblasti vzdělávání, a to buď individuálně, nebo pomocí pravidelných setkání a ve spolupráci s partnery zpracovává a pravidelně aktualizuje nastavení systému cílené podpory pro rodiny, minimálně: 1. Existuje systém motivace a podpory rodin, kde by děti mohly být ohroženy školním neúspěchem v oblasti předškolního vzdělávání. 2. Existuje systém adaptačních nástrojů, které pomáhají všem rodičům překonávat počáteční obtíže spojené s nástupem do školky.
Akce pro zavedení	• Městem pověřená osoba zajistí pokračování pravidelných setkávání zainteresovaných subjektů. • OSPOD i NNO budou zvyšovat informovanost rodičů o možnostech docházky do MŠ i o službě předškolních klubů a jejích výhodách. • Předškolní kluby rozšíří spolupráci na adaptačních dnech se všemi mateřskými školami. Bude možné realizovat adaptaci na konkrétní zařízení.
Priorita, termíny, harmonogram	• Město určí osobu zodpovědnou za koordinaci úkolů. Poskytne součinnost při realizaci potřebných opatření. • Městem pověřená osoba zajistí pokračování pravidelných setkávání zainteresovaných subjektů. • OSPOD i NNO budou zvyšovat informovanost rodičů o možnostech docházky do MŠ i o službě předškolních klubů a jejích výhodách. • Předškolní kluby rozšíří spolupráci na adaptačních dnech se všemi mateřskými školami. Bude možné realizovat adaptaci na konkrétní zařízení.

Zvýšené informační aktivity směrem k rodičům

Typ opatření/ služby/ aktivity

Opatření zabývající se větší informovaností o předškolním vzdělávání.

Rodiče jsou informováni zejména ve svém přirozeném prostředí (sociální pracovníci, ostatní pracovníci NNO), i pomocí městských úřadů, škol, ÚP apod.

Informování probíhá vhodnou a srozumitelnou formou a zavčas.

Informuje se zejména o:

- tom, kdy a jakým způsobem probíhají zápisy v MŠ
- platbách v MŠ (stravné, úplata za vzdělávání) a o možnostech odpuštění těchto plateb
- případných možnostech pouze dopoledního vzdělávání
- možnostech využití předškolních klubů či přípravných tříd
- dalších možnostech alternativních vzdělávacích příležitostí pro děti ohrožené školním neúspěchem (zejména mateřská centra) a o podmínkách, které nabízejí
- možnostech využívání dalších odborných služeb (psycholog, poradna apod.)
- roli a významu předškolního vzdělávání, o roli rodičů v předškolním vzdělávání

Cíle činnosti

Bude existovat systém motivace a dostatečné informovanosti rodičů o předškolním vzdělávání dětí ohrožených školním neúspěchem. Rodiče díky této včasné intervenci budou pozitivně hodnotit předškolní vzdělávání svých dětí.

Kroky k naplnění cíle

Založit systém informování rodičů – systémovou mapu – kdy a kdo podává základní informace o předškolním vzdělávání (zápisy, úplata za vzdělávání, stravné, další služby a další alternativa ve vzdělávání).

Zodpovědná osoba za koordinaci dílčích aktivit.

Zahájení činnosti

Podzim 2015

Harmonogram	• data o předškolním vzdělávání – mapování současného stavu (ihned) • systém předávání informací rodičům (TSP, pracovníci SAS, NNO, MŠ a další) – odpovědná osoba za koordinaci (jaro 2016)
Za činnost zodpovídá	Pověřený pracovník OŠKSS
Na činnosti spolupracuje	NNO, OSPOD, vzdělávací instituce, ÚP
Předpokládaný rozpočet	Cca 5.000,- tisk letáků, plakátů
Předpokládaná rizika	Špatná koordinace, malá motivace zainteresovaných stran, negativně nastavené veřejné mínění.
Způsoby hodnocení kvality	Zvýšený počet dětí nastupujících do MŠ či jiného předškolního vzdělávání v řádném termínu.

Adaptační aktivity

Typ opatření/
služby/
aktivity

Opatření se zabývá nedostatečnou adaptací dětí (i jejich rodičů) ohrožených školním neúspěchem na prostředí a systém předškolního vzdělávání v MŠ a dalších vzdělávacích institucích. Děti ohrožené školním neúspěchem své vzdělávání začínají velice pozdě a jedním z neúspěchů je i neznalost prostředí vzdělávacích institucí, systému či dalších vrstevníků.

Cíle činnosti

Takto ohrožené děti budou mít prostřednictvím předškolních klubů možnost pravidelně navštěvovat kooperující vzdělávací instituce nebo při jejich pobytu na zahradě, při akcích města apod. Díky této pravidelné docházce budou děti dostatečně připravené na vstup do školy. Vznikne zde kooperace MŠ zřizovaných městem a předškolních klubů při adaptaci ohrožených dětí v hlavním vzdělávacím proudu.

Kroky
k naplnění cíle

Zvolit systém předávání těchto informací mezi zainteresovanými organizacemi.

Rozšíření možností stávajícího nástroje – adaptačních dnů, které přibližují dětem prostředí mateřských škol – na další předškolní kluby a mateřské školy.

Doplnění adaptačních dnů dětí z předškolního klubu o aktivity, jichž by se s dětmi účastnili také rodiče.

Podpora rodin při návštěvě akcí MŠ, např. dnů otevřených dveří.

Podpora pedagogů a vedení mateřských škol při vzdělávání dětí ohrožených školním neúspěchem a při komunikaci s rodinami těchto dětí pomocí spolupráce s NNO.

Podpora rodiny v průběhu docházky jejich dětí do mateřské školy, např. spolupráce se službou SAS.

Zahájení
činnosti

2015

Harmonogram

Prezentace nástrojů adaptačních dnů na společných setkání vedení mateřských škol.

Rozšíření možností stávajícího nástroje – adaptačních dnů, které přibližují dětem prostředí mateřských škol – na další předškolní kluby a mateřské školy.

Doplnění adaptačních dnů dětí z předškolního klubu o aktivity, jichž by se s dětmi účastnili také rodiče.

Podpora rodin při návštěvě akcí MŠ, např. dnů otevřených dveří.

Podpora pedagogů a vedení mateřských škol při vzdělávání dětí ohrožených školním neúspěchem a při komunikaci s rodinami těchto dětí pomocí spolupráce s NNO.

Podpora rodiny v průběhu docházky jejich dětí do mateřské školy, např. spolupráce se službou SAS.

Za činnost zodpovídá

Subjekty provozující předškolní kluby

Na činnosti spolupracuje

MŠ, NNO

Předpokládaný rozpočet

Nepředpokládá se žádný finanční náklad.

Předpokládaná rizika

Neochota MŠ zapojovat se do adaptačních dnů.
Nezájem ze strany rodičů.

Způsoby hodnocení kvality

- vyšší počet dětí zapojených do předškolního vzdělávání
- vyšší počet adaptačních dnů na větším počtu mateřských škol

Dodatečné vzdělávací příležitosti

Situace v předškolním vzdělávání dětí ohrožených školním neúspěchem je v Ústí nad Labem řešena okrajově. Kapacita mateřských škol zřizovaných městem i přes volná místa v některých mateřských školách je nedostačující, a proto je zapotřebí využívat alternativních zařízení a možností, které mohou těmto dětem nabídnout, nejlépe bezplatnou, předškolní průpravu a vzdělávání potřebné pro úspěšný start školní docházky. Tato karta shrnuje informace o dodatečných možnostech vzdělávání a nastiňuje způsob, jak s těmito možnostmi pracovat.

Potřeby

Vzhledem k relativně zaplněné kapacitě mateřských škol (některé mateřské školy na periferiích místo mají) zřizovaných městem Ústím nad Labem a zároveň vzhledem k existenci skupiny dětí, které jsou ohroženy školním neúspěchem a žádnou předškolní přípravu neabsolují, je zapotřebí:

- Zmonitorovat počet a kapacitu zařízení nabízejících dodatečné možnosti předškolního vzdělávání.
- S touto informací pracovat tak, aby se dostala k rodičům, pracovníkům PPP, pracovníkům OSPOD, NNO apod., kteří s ní mohou nadále pracovat ve snaze umístit dítě do zařízení, které předškolní vzdělávání poskytne.

Současný stav

V Ústí nad Labem fungují v současné době následující zařízení, která poskytují dodatečné možnosti předškolního vzdělávání:

Předškolní kluby:

- Předškolní klub Stromeček – klub společnosti Člověk v tísni, o.p.s. v Předlicích. Služba je poskytována bezplatně. Kapacita 10 dětí, 4 dny v týdnu 8–13, pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí.
- Předškolní klub Stonožka – klub společnosti Člověk v tísni, o.p.s. v Mojžíři. Služba je poskytována bezplatně. Kapacita 10 dětí, 4 dny v týdnu 8–13, pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí.
- Rodinné centrum Slunečník – pro rodiče na mateřské či rodičovské dovolené, služba je zpoplatněna, provoz pondělí až pátek, 8–17 h.
- Mateřské centrum Sluníčka, o.s. je občanské sdružení, jehož hlavním posláním je uspokojení přirozených potřeb dětí, rodičů na mateřské dovolené a rodičů s malými dětmi do 7 let. Program pro předškoláky od 7:30 do 12:30, některé dny i i odpoledne, služba je zpoplatněna.
- Klub pro tři generace, o. s. – aktivity pro dospělé s hernou pro děti
- Mateřské centrum Ovečka, Charity Ústí nad Labem, Dopolední a celodenní Miniškola s prvky Montessori pedagogiky, 7:30–16:00, služba je zpoplatněna, Dětská herna – služba je zpoplatněna, 8–17 (18) hodin.
- Mateřské centrum Pidi midi, zaměřeno na pobyt v přírodě, služba je zpoplatněna, provozní doba 8–16 hodin.
- YMCA, Dětský koutek U zvířátek, miniškola, služba je zpoplatněna, út–čt, 9–13 hodin.

Současný stav

- Romano Jasnica (Trmice) – Předškolní centrum Šneček – pro děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí.

Přípravné třídy:

- Na základních školách zřizovaných městem Ústí nad Labem fungovalo ve školním roce 2013/2014 13 přípravných tříd, které navštěvovalo 184 žáků – ZŠ Palachova, ZŠ Školní náměstí, ZŠ a ZUŠ Husova, ZŠ Vojnovičova, ZŠ Mírová ZŠ Vinařská, ZŠ Anežky České, ZŠ Neštémická, ZŠ Hlavní, ZŠ Rabasova, ZŠ Hluboká.

Doučování prvňáků/předškolních dětí:

- Podpora vzdělávání – doučování v rodinách, Člověk v tísni, o.p.s., kapacita 30 dětí.

Mainstreamové činnosti

- kroužky v Domě dětí a mládeže, Skautské oddíly apod. Aktivity jsou zpoplatněny.

Cílový stav

Ve městě Ústí nad Labem existují a jsou městem podporována alternativní zařízení nabízející předškolní vzdělávání dětem, které jsou ohroženy školním neúspěchem. Tato zařízení jsou vzhledem k sociální situaci rodičů těchto dětí poskytována bezplatně. Možnosti dodatečného předškolního vzdělávání jsou dobře známy relevantním aktérům (pedagogové/ředitelé MŠ a ZŠ, pracovníci PPP, OSPOD), kteří s nimi dále pracují (informují rodiče o možnostech) tak, aby se dětem potřebného vzdělání dostalo.

Akce pro zavedení

Vytvoření přehledu alternativních možností předškolního vzdělávání. Zahájení spolupráce s rodiči a zařízeními poskytujícími dodatečné možnosti vzdělávání směřující k docházce dětí do těchto zařízení.

Priorita, harmonogram, termíny

- vytvořit a aktualizovat seznam volnočasových aktivit zaměřených na předškolní děti
- získat veškerá data o daných organizacích a možnostech jejich nabídky pro děti ohrožené školním neúspěchem
- informovat o těchto možnostech všechny aktéry

Monitoring zařízení poskytujících dodatečné vzdělávací možnosti

Cíle činnosti	Získat přehled o počtu, druhu a kapacitě zařízení poskytujících dodatečné vzdělávací příležitosti.
Kroky k naplnění cíle	• vytvoření seznamu zařízení • popis každého zařízení – která, i za jakých podmínek, mohou děti předškolního věku navštěvovat
Zahájení činnosti	2015
Harmonogram	• vytvořit seznam zařízení, který bude pravidelně aktualizován • vytvořit kontakty na organizace zabývající se předškolním vzděláváním • znát podmínky pro přijetí do daných zařízení • seznámit dostatečně všechny aktéry o možnostech dodatečného vzdělávání (rodiče, organizace, instituce města apod.)
Za činnost zodpovídá	OŠKSS
Na činnosti spolupracuje	Zařízení poskytující alternativní formy předškolního vzdělávání instituce města NNO
Počty osob, kterých se opatření týká	Děti ohrožené školním neúspěchem, cca 100 dětí/rok
Předpokládaný rozpočet na činnost	Opatření si nevyžádá žádné finanční prostředky.

**Předpokládaná
rizika/
Problémová
místa**

Neochota zařízení poskytujících dodatečné vzdělávací příležitosti spolupracovat, neochota rodičů zapojit děti do dodatečného vzdělávání, neschopnost předávat informace o možnostech dodatečného vzdělávání všech aktérů.

**Způsoby
hodnocení
kvality/
efektivity**

Ohrožené děti se budou vzdělávat v zařízení a budou připraveny na zahájení povinné školní docházky. V průběhu vzdělávání nebudou vypadávat z hlavního vzdělávacího proudu.

Předání informace o dodatečných vzdělávacích možnostech, práce s rodinami s dětmi, které by těchto příležitostí mohly využít.

Cíle činnosti	Cílem je zajistit alespoň minimální předškolní průpravu pro děti ohrožené školním neúspěchem, kterým se nepodařilo dostat do mateřské školy.
Kroky k naplnění cíle	• oslovit aktéry • vytvořený seznam předat aktérům, kteří mohou oslovit cílovou skupinu • více prezentovat tyto služby a jejich nabídky přímo cílové skupině (na různých workshopech, obchodní domy, ...)
Zahájení činnosti	2015
Harmonogram	• určit, kdo všechno může oslovit rodiče z cílové skupiny, komu cíleně předat informace o možnostech • spolupracovat s terénními pracovníky města NNO, Ospodem, ÚP apod. • systematickou prací, a dle rodinné situace, nabízet aktivity dětem a rodičům (zaměřit se na již vyzkoušené aktivity, které rodiny vítají)
Za činnost zodpovídá	OŠKSS
Na činnosti spolupracuje	Zařízení poskytující alternativní formy předškolního vzdělávání, sociální pracovníci, pracovníci OSPOD, NNO, učitelé v MŠ, ZŠ, rodiče.
Počty osob, kterých se opatření týká	Děti, které propadají systémem předškolního vzdělávání, a žádného dalšího vzdělávání se jim před nástupem na ZŠ nedostává. Cca 100 dětí/rok.
Předpokládaný rozpočet	Opatření si nevyžádá žádné finanční prostředky.

**Předpokládaná
rizika/
Problémová
místa**

Nedostatek zařízení nabízejících dodatečné možnosti předškolního vzdělávání, nedostatečná informovanost o jejich existenci a kapacitě, nedostatečná kvalita přípravy dětí v zařízeních nabízejících alternativní předškolní vzdělávání (např. segregovaná zařízení).

**Způsoby
hodnocení
kvality**

Monitorování počtu dětí, které prošly dodatečnými vzdělávacími možnostmi.

Fundraising a projektové poradenství

V příštím programovacím období (2014–2020) budou příležitosti pro získání financí na dodatečné vzdělávací podpory jak na úrovni měst, tak vzdělávacího systému jako celku. Operační program věda, výzkum, vzdělávání (OP VVV) má jako jednu ze svých tří prioritních os rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání. V rámci této prioritní osy je plánováno podporovat například tvorbu místních plánů pro rozvoj vzdělávání, investovat do vzdělávání pedagogických pracovníků, zejména v oblasti přístupu k dětem a žákům se SVP, plánována je i podpora různých vyrovnávacích a podpůrných opatření (např. asistentů pedagoga), zřizování školních poraden či pozic, které dosud školám chybějí (sociální pedagog, školní psycholog), realizace programů prevence školní neúspěšnosti a prevence předčasného opouštění vzdělávacího procesu.

Pokud budou města a obce tyto příležitosti dostatečně připraveny, zejména s ohledem na kapacity svých pracovníků, kteří se budou věnovat činnosti v oblasti získávání a administrace prostředků z evropských fondů a podporu škol v této oblasti, mohou získat pro své malé obyvatele zajímavé vzdělávací příležitosti. Námi navrhované opatření řeší právě kapacity a předběžnou přípravu na tyto nové finanční příležitosti.

V současné době jsou v řadě měst tyto kapacity nedostatečné, školy jako takové od svých zřizovatelů podporu v tomto směru nedostávají a v případě, že se rozhodnou získat a využít finanční podporu z evropských fondů, potýkají se často také právě s nedostatečnou personální kapacitou a s náročnou administrativou projektů.

Potřeby

Zařazování dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do hlavního vzdělávacího proudu a společné vzdělávání dětí s různými potřebami klade zvýšené nároky na předškolní prostředí, pomůcky a lidské zdroje.

V praxi však zejména mateřské školy většinou nejsou připravené na to, se znevýhodněnými dětmi pracovat, a také nemají zkušenosti s psaním projektů a s jejich realizací a administrací. Znevýhodněné děti se v předškolním věku dostávají spíše do přípravných tříd, mateřské školy ve většině nenavštěvují a ve vzdělávání tak spíše selhávají, dostávají se do škol speciálních a praktických.

Zvýšení objemu finančních prostředků pro ústecké mateřské školy z dotačních výzev Evropského sociálního fondu, výzev MŠMT apod. zůstává jedinou možností, jak vytvořit kvalitnější podmínky pro vícezdrojové financování škol a pro jejich postupnou transformaci na školy moderního inkluzivního typu.

Současný stav

Město Ústí nad Labem, jako zřizovatel 31 mateřských škol se v současné době systematicky nevěnuje fundraisingu v oblasti neinvestičních projektů v oblasti předškolního vzdělávání. Samotné mateřské školy nemají s čerpáním dotačních fondů žádné zkušenosti. Nezkušenost s projektovou přípravou a administrativou a pracovní vytíženost pedagogického personálu vede mj. k obavám se projektových výzev vůbec účastnit, popř. k nesystematickému získávání prostředků, případně k potížím v realizační fázi projektů.

Cílový stav

Město Ústí nad Labem má ve svých strukturách (na Odboru školství, kultury, sportu a sociálních služeb) začleněného pracovníka na pozici „fundraiser“ pro mateřské školy zřizované statutárním městem Ústí nad Labem. Zároveň ve městě Ústí nad Labem působí projektové týmy (projektoví manažeři, administrátoři projektů, apod.) v závislosti na úspěšnosti při podávání projektových žádostí. Školy, které jsou úspěšné při získávání finančních prostředků, nejsou následně „trestány“ nižší finanční částkou přidělovanou z rozpočtu města.

Akce pro zavedení

1. projednání problematiky na školské komisi Rady města Ústí nad Labem
2. ustanovení pracovního zařazení a náplně práce fundraisera
3. monitoring potřeb jednotlivých škol
4. monitoring výzev a příprava projektových žádostí

**Termíny,
harmonogram**

1. projednání problematiky na školské komisi Rady města Ústí nad Labem (proběhlo)
2. ustanovení zařazení a náplně práce Fundraiserů (proběhlo)
3. monitoring potřeb jednotlivých škol (jaro 2015)
4. monitoring výzev a příprava projektových žádostí (od léta 2015)

**Za činnost
zodpovídá**

Odbor školství, kultury, sportu a sociálních služeb

**Na činnosti
spolupracuje**

Mateřské školy

**Počty osob,
kterých se
opatření týká**

Opatření se týká v podstatě všech žáků mateřských škol a pedagogického personálu těchto příspěvkových organizací.

**Předpokládaný
rozpočet na
činnost**

V podstatě se jedná pouze o plat pracovníka na pozici fundraiser, náklady na komunikaci, příp. vybavení kanceláře, IT vybavení. Předpokládané roční náklady 550.000 Kč.

**Předpokládaná
rizika**

- neodsouhlasení zřízení pozice
- nalezení vhodného uchazeče o zaměstnání
- platové ohodnocení

Indikátory

- počet podaných projektů
- počet realizovaných projektů

**Způsoby
hodnocení
kvality**

- poměr počtu podaných/úspěšných projektů
- množství finančních prostředků získaných pro zvýšení kvality mateřských škol
- pravidelné reportování činnosti

Člověk v tísni, o. p. s.
www.clovekvtisni.cz

Cheiron T, o. p. s.
www.cheiront.cz

**Diakonie Českobratrské církve evangelické,
 středisko Vsetín**
www.diakonievsetin.cz

**OBLASTNÍ CHARITA
 JIHLAVA**

**Diecézní charita Brno –
 Oblastní charita Jihlava**
www.jihlava.charita.cz

Společnost Tady a teď, o. p. s.
www.tadyated.org

IQ Roma servis, o. s.
www.iqrs.cz

Amalthea, o. s.
www.amalthea.pardubice.cz

Občanské sdružení Salingor
www.salingor.cz

Sdružení sociálních asistentů Ostrava, o. s.
www.socialniasistence.cz

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt CZ.1.07/1.2.00/43.0007 „Pojďte do školky!“ je spolufinancován
Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.